ФОРМИ УМОВНОГО СПОСОБУ ДІЄСЛОВА В ЦЕРКОВНОСЛОВ'ЯНСЬКІЙ МОВІ КІНЦЯ XVI – XVII СТ. В УКРАЇНІ

Олександр БІЛИХ (Кіровоград)

У статті на матеріалі стародруків кінця XVI – XVII ст. досліджено особливості творення форм умовного способу в церковнослов'янській мові української редакції. Зроблено висновок про вплив української книжної мови того часу на церковнослов'янську.

The article investigates the peculiarities of building the forms of Conditional Mood in Church Slavonic language of Ukrainian version analyzed on the basis of manuscripts of the late 16th and early 17th centuries. Conclusions about the influence of the then literary Ukrainian language on the Church Slavonic language are made.

Друга половина XVI – XVII ст. є надзвичайно цікавим та інтенсивним періодом розвитку української літературної мови. Саме в цей час «руська» (староукраїнська) мова активно розширювала сфери свого функціонування. Із ділової сфери вона перейшла в полемічну літературу, стала мовою науки і почала вживатися навіть у релігійному письменстві [5, 35-40, 90-96; 12, 80]. Разом із тим, у цей час, особливо в XVII ст., зростає й авторитет церковнослов'янської мови, яка стає одним із символів та інструментів антипольської й антикатолицької боротьби [7, 137; 12, 81; 13, 286]. Загальна увага до церковнослов'янської мови, її кодифікація наприкінці XVI – на початку XVII ст. стали причиною того, що протягом майже всього XVII ст. Україна була загальнослов'янським центром церковнослов'янської книжності [11, 61; 14]. Однак українська церковнослов'янська мова цього часу функціонувала, взаємодіючи не лише з іншими редакціями церковнослов'янської мови, але й з мовою «руською» (староукраїнською). Дослідження особливостей цієї взаємодії необхідне для всебічного пізнання історії української літературної мови. У зв'язку з цим вивчення побудови та функціонування різних підсистем церковнослов'янської мови вважаємо актуальним.

Метою пропонованої розвідки є з'ясування особливостей творення форм умовного способу дієслова в українській церковнослов'янській мові кінця XVI – XVII ст. Матеріал для дослідження було відібрано із стародруків зазначеного періоду (список джерел див. наприкінці статті).

У старослов'янській мові умовний спосіб утворювався поєднанням дієприкметника на -лъ з особливими формами допоміжного дієслова *быти (бимь, би, би, бимъ, бы, бы)* або з аористом цього ж дієслова *(быхъ, бы, бы, быхомъ, быстe, бышz)* [2, 281; 8, 182].

Згодом форми умовного способу змінювалися в напрямку перетворення допоміжного дієслова в частку. Про це свідчать, зокрема, давні східнослов'янські пам'ятки писемності, у яких уже з XIII ст. дослідники фіксують форми без узгодження допоміжного дієслова з дієприкметником [10, 244; 1, 330]. Однак процес перетворення быти в частку був досить тривалим: навіть у XVI ст. в українських пам'ятках були широко представлені форми з допоміжним дієсловом, особливо в першій особі однини й множини [4, 238].

Розглянутий матеріал свідчить про те, що розвиток форм умовного способу в церковнослов'янській мові здійснювався за схожим принципом, але повільніше, що пояснюється впливом традицій. Пам'ятки кінця XVI – XVII ст. представляють один із етапів цього розвитку. Далі подано характеристику форм умовного способу за особами.

Форми першої особи однини в розглянутому матеріалі утворені поєднанням діприкметника на -*лъ* та допоміжного дієслова *быхъ* або *бымъ*. У більшості обстежених стародруків використовується лише *быхъ*: *аще бы ми повэда(л) tпустилъ mz быхъ съ веселіемъ* ОБ 1581*, 14 зв.: *аще быхъ челъ* СмГр 255; *г(с)дне авво, азъ ... с(ъ) Несторіаны причащаюсz, и аще не сіz ради вины, стобою пребылъ быхъ Лим 1628, 14; аще бы не законъ твой поученіе мое бы(л), тогда ибш погиблъ быхъ въ смиреніи моемъ Тр 1646, 756; подобаше ти вдати сребро мое торжником(ъ), и пришедъ азъ взzлъ быхъ свое съ лихвою ПКП 1661, 43 зв.; аще бы ми возвэстили tц7а ... воставша t мRтвы(х), то не бы(х) тако радовалсz, якоже w приходэ твоемъ, и не быхсz тогw тако боz(л) или исумнэл(ъ), якоже Прп(д)бныz твоеz дш7э ПКП 1661, 78 зв.; всю сію славу и честь вмэнилъ быхъ в(ъ) персть, и работалъ быхъ в(ъ)послушаніи Игумена ПКП 1661, 269 зв.*

Допоміжне дієслово *бымъ* представлене всього кількома вживаннями в ОБ 1581 та в ПКП 1661: *аще бы врагъ поноси(л) ми, претерпэлъ бым(ъ) ибо. И аще бы ненавідzй мz на мz велерэчевалъ, укрылбысz ОБ 1581, (3) 10 зв. (2); Аще бышz людіе послушали мене, і}ль аще бы в(ъ) пути моа ходилъ, ни очесомъ же ибо врагы єго смирилъ быхъ, и на стужающаа имъ възложилъ бы(м) руку мою ОБ 1581, (3) 16 зв.; болный же обэщасz Бlженному, якw до см7рти моеz со усердіемъ служилъ бымъ ... болzщим(ъ) ПКП 1661, 226 зв.; Кн7зь же ... tвэщеваше ... хотэлъ бымъ ... въ старости моей БGу послужити* ПКП 1661. Звертає на себе увагу те, що в прикладах із ОБ 1581

у межах одного речення представлені різні допоміжні дієслова першої особи.: бы, быхъ, бым(ъ). Форми з бымъ, можливо, є залишками давнього умовного способу, або ж їх використання пояснюється впливом граматики М.Смотрицького, у якій автор, штучно виділяючи часи в умовному способі, для «преходящого» часу подає быхъ, а для теперішнього бымъ [9, 255; 6, 121].

У другій особі однини до складу форми умовного способу, крім дієприкметника на *-лъ* та *бы* входило дієслово *єси*. Воно було необхідним для вказівки на другу особу: *кто възвэсти тебэ яко нагъ єси, аще не бы t древа ... ялъ єси ОБ 1581, 2; хотэхъ, да бы єси имэлъ м(ъ)зду за ббрань сію Лим 1628, 6 зв.; Г} аще бы єси былъ здэ, не бы имерлъ братъ нашъ ТрЦв 1631, 38; Аще бы єси самъ не совершилъ, еже мы начахомъ, тщаніе наше было бы праздно ПКП 1661, 7нн; ниже см7рти желай, прійдет(ъ) бw аще бы и не хотэлъ єси ПКП 1661, 210; аще бы єси блг(д)рилъ БGа w похищенномъ имэніи ..., се ти в(ъ)мэнилобысz в(ъ)мл(с)тыню ПКП 1661, 257 зв.* Якщо в межах речення форма повторюється, *єси* могло не повторюватись: *аще бы ciz (*царство небесне*) имэлъ во имэ не бы изволилъ єси, изыйти t келіz своеz* Лим 1628, 107 зв. Крім того, нами зафіксовано кілька вживань без єси. Цей елемент відсутній, коли є інші засоби вираження другої особи або таке значення зрозуміле загалом із контексту: *брате, не сеz ли ради муки наказуz молzх(ъ)tz, да бы cz подвиза(л) w дш7и свое(й) Лим 1628, 30 зв.; ты бы просила у него, и дал(ъ)бы ти пити, да не бы жадала єси в(ъ)в7ки ТрЦв 1631, 552; аще бы ми повэда(л) tпустилъ tz быхъ съ веселіемъ* ОБ 1581, 14 зв.

Форми другої особи однини умовного способу з єси рекомендовані граматикою М.Смотрицького [9, 255; 6, 121], у такому ж вигляді ці форми вживалися і в українській літературній мові XVI ст. [4, 240].

До складу третьої особи однини входить два компоненти: дієприкметник на *-лъ та бы*. На відміну від староукраїнської мови XVI – XVII ст., в обстежених пам'ятках не зафіксовано випадків редукції *бы*: *и посла(х) повэдати г(с)дну моему ..., да бы обрэлъ рабъ твой блг(д)ть предъ тобою ОБ 1581, 15; со(н) видэхъ иже бы ми кто сказалъ єго ОБ 1581, 19 зв.; аще не Г(с)дь помоглъ бы ми в(ъ)малэ вселилаcz бы въ адъ дш7а моz Лим 1628, 11; моли єго нэкій юноша да бы шедъ в(ъ)домъ єго, и сотворилъ молитву женэ єгw Лим 1628, 87 зв.; веліе было бы неразуміе, велій трудъ кромэ труда снискати не хотэти ТрЦв 1631, 9 нн; Какw ибо въскRсе, аще не бы Бъ7 былъ Х© ТрЦв 1631, 412; тэло ... якжое бы ново погребено было пребысть Тр 1646, 803; видэвше єго молиша, да бы прешелъ t предэл(ъ) ихъ ЄвЛ 1644, 25 зв.; и нн7э Г(с)дь нш7ь ... подал(ъ)бы намъ єже на потребу, и w бол(ь)ше(м) бы попекл(ъ)cz ПКП 1661, 6*2 зв.

Форми першої особи множини в усіх випадках утворюються поєднанням дієприкметника на -лъ у множині та допоміжного дієслова быхомъ: *аще бо быхо(м) не имедлили, възвратилиcz быхомъ дважды ОБ 1581, 21; пzть сотъ кобель (*пшениці*) аще быхомъ раздали требующимъ, и оц7у нашему Fеwдосію игодили быхомъ послушаніемъ, и братію нашу нищих(ъ) итэшили Лим 1628, 62; Аще бw и хотэли быхомъ исердне tz славити якоже достоитъ, то труды и по(д)виги твоz превосходzтъ нашъ разумъ, аще восхотэли быхомъ наслэдовати tz в житіи, крэпости толикиz неимамы ПКП 1661, 40 зв.; таtіе же рэша: и мы аще быхо(м) васъ видэли ходzщи(х), просили быхомъ и васъ ... ходотайства къ старцу* ПКП 1661, 175. Випадків уживання допоміжного дієслова *єсмы* (чи *смы*), яке було представлене на той час у першій особі множини умовного способу в українській книжній мові [4, 242], а також допускалося граматикою М.Смотрицького [9, 255; 6, 121], у розглянутому матеріалі не зафіксовано.

Друга особа множини представлена хоча лише кількома вживаннями, однак двома варіантами. У більшості випадків для її творення використано допоміжне дієслово *быстe: аще быстe имэли страх(ъ) б9ій пре(д) wчима, не быстe таковаz творили* Лим 1628, 181; *Аще ли быстe вэдали, что єстъ мл(с)ти хощу, а не жертвы: николи же wсужд(д)али быстe неповинныхъ ЄвЛ 1644, 37; Здэ аще быстe братіе вопросили кое єст(ъ) житіе нш7е? tвещати бы лэпо, якw дн7ь той єстъ в(ъ)черашній.* Крім того, в ОБ 1581 зафіксований випадок творення другої особи за допомогою *бы* та *єсте*: *И рече гъ7 къ Мотсію, ... да єще пребудут(ъ) знаменіz ciz на нихъ (*єгиптянах*), яко дабы исповэдали єсте чадомъ своимъ ..., єликоcz наругахъ єгmпtzномъ* ОБ 1581, 29 зв. Саме такий варіант цієї форми був звичайним на той час в українській книжній мові [4, 243].

У третій особі множини засвідчено також два різновиди форм умовного способу: з допоміжним дієсловом в аористі (*быша*) та з елементом *бы*, що вже, очевидно, сприймався як частка. Кількісно переважають нові форми (з *бы*). Так, лише ці форми вживаються в обстежених нами виданнях Києво-Печерської друкарні (ТрЦв 1631, Тр 1646, ПКП 1661): *Тэмже ... да тщитcz ... Сщ7енни(к), якw да бы Хр(с)тіане въ Парохіи єгw сущіи, ... истинный wбраз(ъ) Крщ7еніz извыкли и съдержали ТрЦв 1631, 8; Аще не имаши сицеву ... Чашу, t неz же бы множествw людій Прича(с)титиcz ... могли, ... не єдиною всэмъ ... къ ... Причащенію приуготовлzтиcz повелиши Тр 1646, 257; wниже ... тщаніе творzху размышлzюще, где бы сицевое тэло ... wбрэсти могли Тр 1646, 802; аще бы Пещеры ... были мэсто(м) хранzщимъ телеса нетлэнна, то противнагw бы єстеству своему дэйства не имэли ПКП 1661, 3 нн; мнwгимъ мнэти иже єгw имерша, аще не бы мало видэли єще дыханіz в(ъ)немъ ПКП 1661, 81; Г(с)дин(ъ) же ... солга на иконы, аки бы написаны были БGомъ ПКП 1661, 165 зв.; w ни(х)же не вэмы, чіи бы были (*голови*)* ПКП 1661, 289 зв. Представлені

вони і в інших стародруках: *молитесz за мz къ гу7 да бы престали громи Бжiи ОБ 1581, 29(2); аще бы въ Содwмэхъ быша силы бывшаz въ тебэ, пребыли бы до днешнzго дне ЄвЛ* 1644, 36.

Зрідка фіксуються утворення з *быша: и рече iсавъ въ имэ свое(м), аще быша приспэли днiе см7рти tца моего, да быхъ ибилъ iакова брата своего ОБ 1581, 12 зв.; за се бо паче истин(ъ)ствуютъ: якw аще по сему єдиногласовали быша ЄвЛ 1644, 22 нн.*

Форм із допоміжним дієсловом в імперфекті (*бzху*), які рекомендовані граматикою М. Смотрицького поряд із формами з *быша* [9, 255], у розглянутому матеріалі не зафіксовано. Не представлені також в обстежених текстах форми з допоміжним дієсловом у двоїні. У випадках, коли йдеться про умовну дію, яка стосується двох осіб, використовується форма третьої особи множини з *бы*: *Истинну быти ... якоже и сiе, дабы Fеwдоръ Студитъ и Стефанъ, хвалили Римскую ЦRкw(в) ПКП 1661, 26 нн; аще бы тогw ради тэло ... tц7а ... Антонiz не было и нас(ъ) ..., понеже Нестор(ъ) ... wтом(ъ) не написа: то ниже телеса с™ых(ъ) ... Петра и Павла были бы в Римэ, понеже w томъ ... нэст(ь) написанw ПКП 1661, 28 нн.*

Крім того, у розглянутому матеріалі зрідка трапляються умовні конструкції без дієприкметника на *-лъ*. У всіх випадках тут виступає елемент бы, який може поєднуватися з дієсловом в імперфекті або аористі чи з інфінітивом: *коликw w злыхъ члв7ци имут(ъ) тщанiе, толикw паче на добродэте(л) подобаше бы тщатисz: мнози бо w позорище(х) тщанiе имутъ, и мирскiz праз(д)ники ...: в(ъ)мэсто сихъ всэх(ъ) приложиша бы тщанiе на бlгочестiе Лим 1628, 109 зв.; аще бы въ Содомэхъ быша силы бывшаz въ тебэ, пребыли бы до днешнzго дне ЄвЛ 1644, 26; аще быcте братiе вопросили кое єст(ъ) житiе нш7е? tвещати бы лэпо, якw дн7ь той єстъ в(ъ)черашнiй ПКП 1661, 26.* Зафіксована також одна конструкція, у якій бы поєднується з дієприкметником на *-ен-* : *аще бы ... тэло тогw положено в(ъ) Пещерэ, то зримw бы когда t когw было ПКП 1661, 28 нн.* Хоча, можливо, пропуск дієприкметника было в одній частині речення пояснюється наявністю його в іншій. Випадки вживання в умовних конструкціях допоміжного дієслова без дієприкметника на *-лъ* представлені у старослов'янській мові [2, 282]. Фіксуються вони і в староукраїнській, однак тільки з *би* [4, 241, 244], як і в досліджених джерелах.

Крім описаних конструкцій, в обстеженому матеріалі нами виявлена особлива форма умовного способу, яка складається з допоміжного дієслова (*быcте*) та основного у формі давноминулого часу: *аще быcте мене не затворили были, азъ пришедъ помогл(ъ) бых(ъ) єму ПКП 1661, 176* зв. Такого типу утворення інколи називають минулим умовним часом [3, 305]. Ці форми засвідчуються українськими пам'ятками з XVI ст. [4, 244 – 245; 3, 305], уживаються вони і в сучасній українській мові. Науковці припускають, що вони є новотворами, які виникли на українському ґрунті [1, 332], хоча подібні форми представлені і в інших слов'янських мовах (західно- та південнослов'янських) [1, 332; 3, 305].

При творенні заперечних форм умовного способу частка не могла стояти як перед допоміжним дієсловом (чи часткою), так і перед дієприкметником. У першій особі однини та першій і другій особах множини не частіше перед допоміжним дієсловом: *аще бы ми возвэстили tц7а ... воставша t мRтвы(х), то не бы(х) тако радовалсz, якоже w приходэ твоемъ, и не быx сz тогw такw боz(л) или исумнэл(ъ), якоже Прп(д)бныz твоеz дшэ ПКП 1661, 79 зв.; аще бо быхом(ъ) имэли страхъ Б9iй, не быхом(ъ) таковаz творили Лим 1628, 181 зв.* В ОБ 1581 зафіксована форма першої особи множини з не перед дієприкметником: аще *бо быхо(м) не имедлили, възвратилисz быхомъ дважды* ОБ 1581, 21. В інших особах не могла знаходитись як перед дієприкметником, так і перед *бы*: *Аще бы єси самъ не совершилъ, єже мы начахомъ, тщанiе наше было бы праздно ПКП 1661, 7 нн; якw єдинагw нэстб(ь) времене в(ъ)нежe бы чlвэкъ не насладилсz твоегw бlгодэтелства ПКП 1661, 8 нн; аще бы здэ былъ єси Г}, не бы умерлъ Лазаръ ТрЦв 1631, 30.* Місце заперечної частки переважно перед *быхъ, быхомъ, быcте*, можливо, пояснюється тим, що ці форми ще сприймалися як допоміжні дієслова, тоді як бы в другій і третій особах однини та третій особі множини., очевидно, вже стало часткою.

Таким чином, розглянутий матеріал дозволяє зробити такі висновки. У церковнослов'янській мові кінця XVI – XVII ст. в Україні використовувалася загалом успадкована зі старослов'янської мови система форм умовного способу. Однак, порівняно з «класичною» старослов'янською мовою, ця система зазнала певних змін. Проявилися вони насамперед у тому, що аористні форми допоміжного дієслова почали втрачати здатність виражати особові значення і перетворювалися лише на засіб вираження умовності. Саме через це форма бы поширилася із другої та третьої особи однин на третю і частково на другу особи множини. Пояснюються ці зміни, очевидно, самою логікою розвитку системи форм умовного способу, або впливом тогочасної української літературної мови, у якій дослідники фіксують подібні зміни. Упливом української мови, на нашу думку, пояснюється вживання в церковнослов'янській мові того часу особливої форми «умовного минулого часу».

*Примітка. Після скороченої назви джерела через кому подається номер аркуша або сторінки, звідки взятий приклад. Позначка *зв.* вказує на зворот аркуша. Цифра в дужках перед позначенням аркуша в ОБ 1581 вказує на номер рахунку. Аркуші першого й другого рахунку спеціально не позначаються. Цифра (2) після номера аркуша вказує на праву колонку, ліва

спеціально не позначається. Виносні літери подані в круглих дужках у рядку, таким же способом подаються ъ і ь, позначені в текстах надрядковими знаками.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бевзенко С.П. Історична морфологія української мови (нариси із словозміни та словотвору). – Ужгород: Закарпатське обласне видавництво, 1960. – 416 с.
2. Вайан А. Руководство по старославянскому языку. – М.: Издательство иностр. литературы, 1952. – 446 с.
3. Історія української мови. Морфологія. – К.: Наукова думка, 1978. – 539 с.
4. Керницький І.М. Система словозміни в українській мові. На матеріалі пам'яток XVI ст. – К.: Наукова думка, 1967. – 288 с.
5. Німчук В.В. Староукраїнська лексикографія в її зв'язках з російською та білоруською. – К.: Наукова думка, 1980. – 304 с.
6. Німчук В.В. Мовознавство на Україні в XIV – XVII ст. – К.: Наукова думка, 1985. – 223 с.
7. Русанівський В.М. Джерела розвитку східнослов'янських літературних мов. – К.: Наукова думка, 1985. – 231 с.
8. Селищев А.М. Старословянский язык. – ч. 2. – М.: Гос-ное уч.-пед. изд-во Мин-ва просвещения РСФСР, 1952. – 206 с.
9. Смотрицький М. Грамматіки славенскіz правилное Сvнтагма ... Єв'є, 1619 (тип. Віленського братства). – 492 с. (Факс. перевид. К.: Наукова думка, 1979, підгот. В.В.Німчука).
10. Соболевский А.И. Лекции по истории русского языка. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 328 с.
11. Толстой Н.И. История и структура славянских литературных языков. – М.: Наука, 1988. – 239 с.
12 Чепіга І.П. Концепця літературної мови староукраїнських книжників XVI – п. п. XVII ст.// Жанри і стилі в історії української літературної мови. – К.: Наукова думка, 1989. –С. 79-92.
13. Чепіга І. Взаємодія української і церковнослов'янської мов XVI століття (на матеріалі перекладів Євангелія) // НТШ. – т. CCXXIX. – Праці філологічної секції. – Львів, 1995. – С. 227 – 288.
14. Шимко О.В. Вплив церковнослов'янської мови української редакції на московську книжно-писемну традицію // Мовознавство. – 2007. – №2. – С. 26 – 36.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЄвЛ 1644 – Евангеліон сирэчъ: Бlговэстіє БGд¦новенныхъ євангелистъ. – Львів, 1644 (друкарня братства). – [12], 412 арк. (стародрук).

Лим 1628 – Лімонаръ. Сирэчъ, цвэтникъ. – Київ, 1628 (друкарня Соболя). – 183 арк. (стародрук).

ОБ 1581 – Библіа сирэч книгы ветхаго и новаго завэта. – Острог, 1581. – 628 арк. (стародрук).

ПКП 1661 – Патерікъ или wтечникъ печерскій. – Київ, 1661 (друкарня лаври). – 314 арк. (стародрук).

СмГр – Смотрицький М. Грамматіки славенскіz правилное Сvнтагма ... Єв'є, 1619 (тип. Віленського братства). – 492 с. (Факс. перевид. К.: Наукова думка, 1979, підгот. В.В.Німчука).

Тр 1646 – Еvхологіон албо молитвослов, или требникъ. – Київ, 1644 (друкарня лаври). Ч.1 – 860 с. (стародрук).

ТрЦв 1631 – Триодон сиесть Трипеснец свzтой великой Пzтидесzтницы. – Київ, 1631 (друкарня лаври). – [22], 828 с. (стародрук).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олександр Білих – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В.Винниченка, докторант кафедри загального і слов'янського мовознавства ОНУ ім. І.І.Мечникова.

Наукові інтереси: історія української мови.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТИПЫ ИНФИНИТИВА СОВРЕМЕННОГО НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА

Лилия ДОЛГОПОЛОВА (Киев, Украина)

У статті проаналізовано структурні та функціональні ознаки інфінітива сучасної німецької мови, розглянуто питання про їхню взаємодію, виділено основні структурно-функціональні типи інфінітива.

The article deals with structural and functional traits of infinitive in Modern German and their interrelations. The main structural-functional types of infinitive are being distinguished.

Одной из центральных задач функциональной грамматики является анализ функциональной специфики разноуровневых единиц языковой системы и их функционирования в коммуникативных ситуациях, осуществляемый в двух направлениях - от языковой единицы до совокупности ее функций и от функции до совокупности способов ее реализации различными языковыми средствами. Первый подход ведет к выявлению функциональных потенций разноуровневых единиц, которые в большинстве случаев оказываются полифункциональными. В этом случае возникает необходимость выявления взаимосвязи определенной функции языковой единицы с ее формальным выражением, что и определяет *актуальность* данного исследования.

Объектом анализа предлагаемой статьи является инфинитив современного немецкого языка. *Цель* исследования заключается в выявлении его основных структурно-функциональных типов. Реализация поставленной цели предусматривает решение следующих *задач:* 1) выявление функциональных возможностей инфинитива и установления их взаимосвязи с его формальными показателями; 2) выделение основных типов инфинитива, характеризующихся общностью структурно-функциональных характеристик.